TOT EEN NUTTIG EINDE

Enige tijd geleden kwam ik in het bezit van een uit 1780 daterend "Reglement met Acte van Inteekening in de Begraafnis Societeit TOT EEN NUTTIG EINDE, opgericht te Schoonhoven, den 1 December 1780".
Het is een 8 pagina's tellend boekwerkje waarvan de laatste pagina de Acte van Inteekening is. Op de acte is met de pen in daarvoor vrij gelaten ruimten naam, woonplaats en de klasse waarin men valt - waarover later - ingevuld, waarna hij is ondertekend door de 4 direkteuren.
Hoe werkte nu zo'n begrafenis sociëteit, waarvan er trouwens meerdere hebben bestaan.
Zo'n sociëteit werd opgericht voor een vooraf vastgesteld aantal deelnemers, in dit geval 910, die, al naar gelang hun leeftijd bij intrede, in een bepaalde klasse werden ingedeeld. De sociëteit "Tot een nuttig einde" had 10 klassen, elk weer met een vooraf vastgesteld aantal deelnemers. Onze deelnemer, de heer Willem Blokland uit Vlist, was ingedeeld in klasse 7 hetgeen inhield dat hij tussen de 30 en 35 jaar oud was.

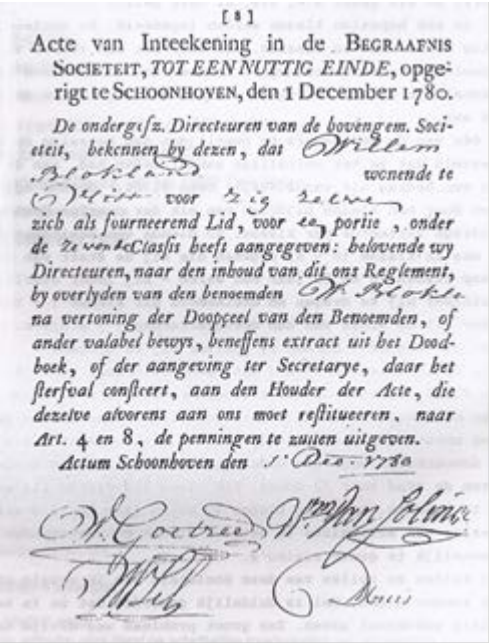
[8]

Acte van Inteekening in de BEGRAAFNIS SOCIETEIT, *TOT EEN NUTTIG EINDE*, opgerigt te SCHOONHOVEN, den 1 December 1780.

De ondergeſz. Directeuren van de bovengem. Societeit, bekennen by dezen, dat Willem Blokland *wonende te* Vlist *voor zig zelven zich als fourneerend Lid, voor een portie, onder de 7e vonkeClasſis heeft aangegeven: belovende wy Directeuren, naar den inhoud van dit ons Reglement, by overlyden van den benoemden* W. Blokl. *na vertoning der Doopçeel van den Benoemden, of ander valabel bewys, beneffens extract uit het Doodboek, of der aangeving ter Secretarye, daar het ſterfval conſteert, aan den Houder der Acte, die dezelve afvorens aan ons moet reſtitueeren, naar Art. 4 en 8, de penningen te zullen uitgeven.*

Actum Schoonhoven den 1 Dec. 1780

W. Goetree Wm Ann Polmer

Kwam nu een van de deelnemers te overlijden dan betaalde de Sociëteit, vooropgesteld dat ze het voltallige aantal leden had, aan de nabestaanden een bedrag uit van ƒ 150,—. Deze van ƒ 150,— diende opgebracht te worden door een kleine bijdrage van elk der overige deelnemers.
Deze bijdrage varieerde per klasse. Zo diende een deelnemer die ingedeeld was in klasse 10 - al degenen die bij de start van hun deelnemerschap tussen 10 en 20 jaar oud waren - bij ieder overlijdensgeval 1½ stuiver bij te dragen en deelnemers uit klasse 1 - tussen 60 en 65 jaar bij de start van hun deelnemerschap - 7 stuiver. Onze deelnemer uit klasse 7 diende 2½ stuiver bij te dragen.
Indien nu de sociëteit volledig was, werd in totaal zo ƒ 155.15.0 opgehaald; ƒ 150.0.0 voor de nabestaanden en ƒ 5.15.0 voor administratiekosten en bodeloon. Om te voorkomen dat de nabestaanden te lang op uitkering moesten wachten, diende elk lid dat woonachtig was binnen de stad Schoonhoven voor één dode vooruit te betalen en deelnemer van buiten de stad voor 12 doden. Elk nieuw lid diende als entreegeld ƒ 1.2.0 te betalen. Iedereen tussen 10 en 65 kon lid worden, met uitzondering van militairen in actieve dienst en zeevarenden, waren kennelijk te grote risico's.
Over het reilen en zeilen van deze Sociëteit ben ik weinig of niets te weten kunnen komen. Wel is duidelijk geworden dat ze in het algemeen weinig succesvol waren. Een groot probleem was altijd het juiste aantal deelnemers per klasse te handhaven. Overleed namelijk een deelnemer uit een bepaalde klasse dan diende een nieuw lid gevonden te worden van ongeveer dezelfde leeftijd. Ging het aantal deelnemers in de verschillende klassen namelijk afwijken van het vastgestelde aantal, dan ging de som van de bijdragen eveneens afwijken. Daarbij zal het na verloop van een aantal jaren steeds moeilijker worden alle bijdragen te innen, denk maar aan verhuizingen, verandering van persoonlijke (economische) omstandigheden etc.

Hoewel het bovenstaande geen aandeel, obligatie of dergelijke betreft, leek het mij toch interessant genoeg er in dit blad iets over te vertellen. Mocht iemand onder de lezers mij verdere informatie kunnen verschaffen, dan houd ik mij hiervoor ten zeerste aanbevolen.

J.E. Wustenhoff

Uit: V.V.O.F. Mededelingenblad Veertiende jaargang Nr. 3 van september 1992, blz. 3-4.